

ULUSLARARASI SOSYAL ARAŞTIRMALAR DERGİSİ THE JOURNAL OF INTERNATIONAL SOCIAL RESEARCH

Cilt: 12 Sayı: 68 Yıl: 2019
www.sosyalarastirmalar.com
Issn: 1307-9581

Volume: 12 Issue: 68 Year: 2019
www.sosyalarastirmalar.com
Issn: 1307-9581

Doi Number:
<http://dx.doi.org/10.17719/jisr.2019.3914>

GEÇİCİ KORUMA STATÜSÜNDEKİ SURİYELİ KADINLARIN BELİRSİZLİK TOLERANSLARININ İNCELENMESİ

MEASURING AMBIGUITY TOLERANCE OF SYRIAN WOMEN WITH TEMPORARY PROTECTION STATUS

İmran UZUNASLAN*
Ayşe Sezen SERPEN**

Öz

Herhangi bir durum veya olay hakkındaki bilinmezlikler, bilgi eksikliği, nedensel ilişkilerin gidişatını bilmeme belirsizlik, belirsizliğe karşı geliştirilen tolerans ise "belirsizlik toleransı" olarak açıklanmaktadır. Belirsizlik tolerans düzeyinin belirlenmesi, bireyi sosyal ve psikolojik açıdan desteklemek ve güçlendirmek için önemlidir. Bu araştırma Türkiye'de geçici koruma statüsündeki Suriyeli kadınların belirsizlik toleranslarını bazı demografik değişkenlere göre incelemek amacıyla Şanlıurfa iline bağlı Viranşehir ve Ceylanpınar ilçelerinde 18-50 yaş aralığındaki geçici koruma statüsü altındaki Türkçe bilen Suriyeli kadınlar üzerinde yürütülmüştür. Çalışmada kartopu örnekleme yöntemi ile belirlenmiş olan geçici koruma statüsündeki 217 Suriyeli kadına, sosyo-demografik bilgi formu ve Belirsizliğe Tahammülsüzlük Ölçeği uygulanmıştır. Belirsizliğe Tahammülsüzlük Ölçeği'nin sosyo-demografik değişkenlere göre incelenebilmesi amacıyla yaş, çalışma durumu ve şehirde yaşayan akrabaların varlığı değişkenlerine bağlı farklılığın belirlenebilmesi amacıyla T-testi; eğitim ve medeni durum değişkenlerine bağlı olarak da tek faktörlü Anova uygulanmıştır. Elde edilen veriler SPSS paket programı aracılığıyla analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda kadınların belirsizlik toleranslarının eğitim ($p < 0,05$), medeni durum ($p < 0,001$), çalışma durumu ($p < 0,05$) ve şehirde yaşayan akrabaların varlığı ($p < 0,01$) değişkenlerine göre farklılaştığı belirlenmiştir. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda sosyal hizmet uzmanlarının kadınlara ilişkin çalışmalarını mikro, mezo ve makro boyutta planlamaları; Suriyeliler ile ilgili yasal mevzuat hakkında bilgi sahibi olmaları; sivil toplum kuruluşları, yerel yönetimler ve ilgili bakanlıklarla birlikte iletişim halinde olmaları, çalışmaların planlı yürütülmesi hususunda bilgi verici ve eğitici rollerini yerine getirmeleri; güçlendirici uygulamalara yer vermeleri ve kültürel yetkinliğe sahip olmaları önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Belirsizlik, Belirsizlik Toleransı, Göç, Kadın, Sosyal Hizmet.

Abstract

Ambiguity is defined as uncertainty about any situation or event, lack of information, not knowing the course of causal relationships. However, tolerance against uncertainty is defined as "ambiguity tolerance". Determining the ambiguity tolerance level is significant to support and empower the individual socially and psychologically. This research was conducted to examine ambiguity tolerance of Syrian women under temporary protection status in terms of some demographic variables. This study was conducted with 18-50 age Syrian women with temporary protection status who speak Turkish and living in Viranşehir and Ceylanpınar counties of Şanlıurfa province. In the study, 217 Syrian women with temporary protection status were determined by snowball sampling method. The participants were given Socio-demographic Information Form and Ambiguity Intolerance Scale. The T-test was used to determine the differences related to age, working status and presence of relatives living in the city in order to examine the Ambiguity Intolerance Scale according to socio-demographic variables; single factor Anova was applied depending on the variables of education and marital status. The obtained data were analyzed through SPSS package program. As a result of the study, it was found that the ambiguity tolerance of women varied according to the variables of education ($p < 0,05$), marital status ($p < 0,001$), working status ($p < 0,05$) and presence of relatives living in the city ($p < 0,01$). According to the results, it was suggested that social workers should work on the following subjects: to plan women's studies in micro, meso and macro dimensions, to have information about the Syrian legal regulations, to be in contact with non-governmental organizations, local administrations and related ministries, to perform informative and educative roles in the planned execution of studies, empowering in practice, to be culturally competent.

Keywords: Ambiguity, Ambiguity Tolerance, Migration, Women, Social Work

* Doktora Öğrencisi, Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, imranuzunaslan@gmail.com
** Prof. Dr., Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, aysesezenbayoglu@gmail.com

1. GİRİŞ

Göç, insanların yaşamakta olduğu yeri çeşitli nedenlere bağlı olarak ulusal sınırlarının ötesine geçerek terk etmesi olarak tanımlanmaktadır (IOM, 2009). Göçün gerçekleşme nedeni, göçün türünü belirleme üzerinde etkili olmaktadır. İçinde bulunulan duruma göre göç, farklı şekillerde oluşmaktadır. Dolayısıyla göç temelde, isteğe bağlı ve zorunlu olmak üzere ikiye ayrılmaktadır (Buz, 2002). Zorunlu göçe Suriye’de yaşanan iç savaş en somut örnek olarak gösterilebilir. 2011 yılında Suriye’de başlayan iç savaş ve çatışma ortamının Suriye halkının kitleler halinde ülkemize düzensiz göç etmesine neden olmuş, Suriyeli göçü ile birlikte ülkemizde göç, sığınmacılık ve koruma alanlarında yasal mevzuatta değişiklikler yapılmış, Suriyelilere geçici koruma statüsü verilmiştir (Kaya ve Eren, 2015).

Türkiye göç idaresinin verileri incelendiğinde geçici koruma statüsü altındaki Suriyeli göçünün önemli bir çoğunluğunu kadınlar oluşturmaktadır (Türkiye Göç İdaresi, 2019). Hassas ve incinebilir grup içerisinde yer alan kadınlar göç sürecinde ve göç sonrası sığınılan yerde birtakım sorunlarla mücadele etmek zorunda kalmaktadır. Beten (2006), bu sorunları yaşanan yerdeki yerli halk tarafından dışlanma, sığınılan ülkenin dilini bilmeme, ekonomik sorunlar, gelinen yere dair beklentilerin yüksek olması, gıda, giyim ve barınma sorunu, kaygı, güvensizlik, uyku bozukluğu, depresyon ve psiko-sosyal sorunlar olarak sıralamıştır. Kadınların yaşadıkları bu sorunlar ve sahip oldukları demografik özellikler ise belirsizlik tolerans düzeylerini belirlemektedir. Keren ve Gerritsen (1999)’e göre belirsizlik, “belirli bir sonucun oluşup oluşmayacağı konusunda var olan kuşku”dur. Crigger (1996), belirsizliği bireylerin yaşamış oldukları olayları ve durumları anlamlandırma yetersizliğinden ortaya çıkan bilişsel bir durum olarak tanımlamıştır. Sarıçam, Erguvan, Akın ve Akça (2014), belirsizliği gelecek ile ilişkilendirmiş ve gelecek hakkındaki beklentilerin bilinmeme, geleceği tahmin edememe olarak açıklamıştır. Kişinin belirsiz durumlar karşısındaki olayları ve durumları algılayış tarzı, anlamlandırması ve tepki göstermesi, onun belirsizlik toleransı derecesini belirlemektedir (Furnham ve Marks, 2013).

Bir kişilik özelliği olarak, belirsizlik toleransı bireylere göre değişir. Mutlak tahammülsüzlükten mutlak toleransa kadar değişen bir süreklilik ile değerlendirilebilir. Genel olarak, yüksek belirsizlik toleransına sahip bireyler, yeni uyaranlarla veya durumlarla rahatça başa çıkabilirler. Belirsiz durumları zorlayıcı ve ilginç olarak algırlarlar (Budner, 1962). Düşük belirsizlik toleransına sahip bireyler ise bu gibi durumlardan hoşlanmazlar ya da bu durumlardan kaçınmaya meyillidirler ve karar vermede yapısal yaklaşımlar ararlar. Örneğin, yüksek belirsizlik toleransına sahip bireyler bilgi kullanma eğilimindedirler (Li, Huang ve Christianson, 2017). Yüksek belirsizlik toleransı düzeyine sahip olan kişilerin problem odaklı baş etme stratejileri; düşük belirsizlik toleransına sahip olan kişilerin ise duygusal odaklı stratejiler kullandıkları tartışılmaktadır (Herman ve diğerleri, 2010). Genel olarak belirsizlik toleransı düşük olanlar yani belirsizliğe tahammülsüz olanlar için belirsiz durumlara karşı büyük bir tepki vardır, çünkü bilgi eksikliği riski değerlendirmeyi ve doğru bir karar vermeyi zorlaştırır. Belirsiz durumlar bir tehdit ve rahatsızlık kaynağı olarak algılanmaktadır. Algılanan tehdide tepkiler stres, kaçınma, gecikme, baskılama ya da inkârdır (Furnham ve Ribchester, 1995; Furnham ve Marks, 2013).

Belirsizlik tolerans düzeylerinin belirlenmesi, dezavantajlı ve incinebilir grupların güçlendirilmesini içinde barındıran sosyal hizmet disiplinin koruyucu, önleyici, geliştirici ve iyileştirici fonksiyonları yoluyla geçici koruma statüsündeki Suriyeli kadınlara yönelik sosyal ve psikolojik destek sağlamak ve Suriyeli kadınları duygusal açılardan güçlendirmek için önemlidir. Bu nedenle bu araştırmanın konusunu geçici koruma statüsündeki Suriyeli kadınların belirsizlik toleranslarının bazı demografik değişkenler açısından incelenmesi oluşturmaktadır.

Geçici koruma statüsündeki Suriyeli kadınların belirsizlik toleranslarının bazı demografik değişkenler açısından incelenmesiyle, göçün yol açtığı sorunlar karşısında ortaya çıkan belirsizliğin giderilmesinde etkili olacağı düşünülen sosyal hizmet müdahale ve uygulama araçlarının önerilmesi bu araştırmanın temel amacını oluşturmaktadır. Bu amacın gerçekleştirilmesi ülkemizde sayıları giderek artan, belirsizlikler karşısında tahammül düzeyi düşük olan geçici koruma statüsündeki Suriyeli kadınlara, sosyal hizmet disiplininin sorunları çözümleyici, yaşam standartlarını yükseltici, sosyal işlevselliğini artırıcı ve iyileştirici müdahalelerini içeren uygulamaları ile fayda sağlayacaktır.

2. YÖNTEM

Araştırma tek ölçmeye ve demografik bilgi formuna dayalı olarak veri toplanan, betimleyici ve niceliksel bir çalışmadır. Araştırma evrenini Türkiye’de Suriyeli göçmenlerin en yoğun bulunduğu illerden birisi olan Şanlıurfa, örneklemi ise Şanlıurfa iline bağlı Viranşehir ilçesinde yaşayan ve Ceylanpınar geçici barınma merkezinde ikamet eden 18-50 yaş aralığındaki geçici koruma statüsü altındaki Türkçe bilen kadınlar oluşturmaktadır. Yaş aralığı Erikson’un 8 aşamalı psiko-sosyal gelişim dönemlerinin özellikleri dikkate alınarak belirlenmiştir. 18-50 yaş arasında geç ergenlik, yetişkinlik ve durgunluk dönemleri yer

almaktadır. Çeşitli psiko-sosyal gelişim dönemlerini içeren yaş aralığının Suriyeli kadınların belirsizlikler karşısındaki tolerans düzeylerini etkileyeceği düşünülmektedir. Türkçe bilen kadınların seçilme nedeni ise veri toplama araçlarından olan belirsizliğe tahammülsüzlük ölçeğinin Türkçe uyarlamasının olmasından kaynaklanmakta olup çalışma boyunca tercüman kullanılmayacak olmasıdır. Ayrıca göç edilen ülkenin dilini bilmenin belirsizlik düzeyini etkileyebileceği öngörülmüştür.

Araştırma örnekleminin Viranşehir ve Ceylanpınar özelinde belirleniyor olması, göç eden bireyler açısından bu bölgenin coğrafi ve kültürel anlamda önemli kabul edilmesinden, gerek kamp içerisinde yaşayan gerekse de İstanbul'dan sonra kent merkezinde yaşayan en fazla Suriyeli nüfusa ev sahipliği yapmasından, Şanlıurfa'nın Suriye sınırına en yakın ilçeleri olmalarından son olarak göç eden Suriyeliler açısından benzer kültürel özellikleri barındırmalarından kaynaklanmaktadır. Ayrıca yerel halkın yoğun olarak Arapçayı ikinci dil olarak konuşmasının göç eden bireyler üzerinde olumlu bir etki yaratacağı öngörülmüştür.

Araştırmanın örneklem seçiminde kartopu örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu örneklem yönteminin tercih edilmesinde katılımcıların hassas ve incinebilir bir grup içerisinde yer almalarından dolayı çalışma kapsamında onlara ulaşmayı güçleştirmesi, derneklerin, sınırlı kaynakları ve sıkışık olan ajandalarından, faydalanıcılarının fiziksel, psikolojik güvenliği, araştırılmaya açık bir nesne gibi hissetmelerine kadar ilerleyen yorgunlukları, bu işi koordine edecek zamandan mahrum olmaları, bu tip araştırma taleplerine aracı olmanın riskini almak istememeleri son olarak ise belirsizliğe tahammülsüzlük ölçeğinin Arapça uyarlamasının olmaması nedeniyle Türkçe bilen kadınlara uygulanacak olması belirleyici olmuştur. Bu şekilde geçici barınma merkezi içerisinde 148, geçici barınma merkezi dışında 69, toplamda 217 Suriyeli kadına ulaşılmıştır.

Araştırmanın veri toplama araçları araştırmacılar tarafından hazırlanan sosyo-demografik bilgi formundan ve ilk olarak Freeston, Rheume, Letarte, Dugas ve Ladouceur (1994) tarafından 27 madde olarak geliştirilip daha sonra Carleton, Norton ve Asmundson (2007) tarafından 12 maddelik kısa formu oluşturulan ve Türkçe uyarlaması ise Sarıçam ve diğerleri (2014) tarafından yapılan belirsizliğe tahammülsüzlük ölçeğinden oluşmaktadır. Ölçek bireyleri değerlendirmeye yönelik olan 5'li Likert ("1" Bana hiç uygun değil, "2" Bana çok az uygun, "3" Bana biraz uygun, "4" Bana çok uygun, "5" Bana tamamen uygun) tipi bir ölçektir. Ölçekten elde edilecek toplam puan 12 ile 60 arasındadır. Ölçekten alınacak yüksek puan ileri derecede belirsizliğe tahammülsüzlüğü göstermektedir.

Verilerin analizinde, SPSS 22.0 paket yazılım programından yararlanılmıştır. Sosyo-demografik bilgi formu ve Belirsizliğe Tahammülsüzlük Ölçeği'nde yer alan her madde için mutlak ve yüzde değerler ile aritmetik ortalamalar hesaplanmıştır. Araştırmanın ikinci bölümünde yer alan Belirsizliğe Tahammülsüzlük Ölçeği'nin sosyo-demografik değişkenlere göre incelenebilmesi amacıyla, yaş, çalışma durumu, barınma durumu gibi değişkenlere bağlı farklılığın belirlenebilmesi amacı ile T-testi; eğitim, medeni durum ve yardım alma durumu gibi değişkenlere bağlı olarak da tek faktörlü ANOVA uygulanmıştır.

3. BULGULAR VE TARTIŞMA

3.1. Geçici Koruma Statüsündeki Suriyeli Kadınlara İlişkin Sosyo-Demografik Bilgiler

Araştırma kapsamına alınan geçici koruma statüsü altındaki Suriyeli kadınların yaşları 18-50 yaş arasında değişmekte olup, ortalama yaşları 25.47±8,19'dur. Suriyeli kadınların %57,6'sının 24 ve daha küçük yaşta, %42,4'ünün 25 ve daha büyük yaşta olduğu; 2/3'sinin lise mezunu iken, %4,1'inin okuma yazma bilmedikleri saptanmıştır.

Kadınların yarısına yakını (%45,2), %37,3'ü bekârdır. Yaklaşık yarısının (%45,6) çocuk sahibi olmadığı, %18,0'inin 5 ve daha fazla, %10,6'sının 2 çocuk sahibi oldukları bulunmuştur. Suriyeli kadınların çoğu (%85,3) herhangi bir işte çalışmamakta; %5,1'i yalnız yaşamakta, %9'unun ailesi 2, %5,5'inin ailesi 3, %7,4'ünün ailesi 4, %13,8'inin ailesi 5, %12,9'unun ailesi 6 ve 7, %41,4'ünün ailesi 8 ve daha fazla bireyden oluşmaktadır.

Araştırmaya katılan Suriyeli kadınların yaklaşık 2/3'si bir yakınını kaybetmiştir. Geçici barınma merkezinde kalanların oranı %68,2, geçici barınma merkezi dışında kalanların oranı ise %31,8'dir. Suriyeli kadınların yaklaşık yarısının (%45,6) hem aynı hem nakdi, %5,5'inin aynı, %22,1'inin nakdi yardım aldığı, %26,7'sinin de yardım almadığı saptanmıştır. Şehirde yaşayan akrabalarının olduğunu belirten Suriyeli kadınların oranı %67,3 iken şehirde yaşayan akrabalarının olmadığını belirtenlerin oranı %32,7'dir.

Tablo 1. Geçici Koruma Statüsündeki Suriyeli Kadınlara İlişkin Sosyo-Demografik Bilgiler

	Sayı	%
Yaş		
≤24	125	57,6
≥25	92	42,4
Toplam	217	100,0
$\bar{X}=25,47\pm 8,19$		
Eğitim durumu		
İlkokul	39	18,0
Lise	137	63,1
Üniversite	32	14,7
Hiçbiri	9	4,1
Toplam	217	100,0
Medeni Durum		
Evli	98	45,2
Bekâr	81	37,3
Diğer	38	17,5
Toplam	217	100
Çocuk Sayısı		
Yok	99	45,6
1	17	7,8
2	23	10,6
3	20	9,2
4	19	8,8
5	22	10,1
6+	17	7,9
Toplam	217	100,0
$\bar{X}=1,96\pm 2,28$		
Ailedeki Birey Sayısı		
1	11	5,1
2	2	0,9
3	12	5,5
4	16	7,4
5	30	13,8
6	28	12,9
7	28	12,9
8+	90	41,4
Toplam	217	100,0
$\bar{X}=5,79\pm 2,74$		
Çalışma Durumu		
Çalışıyor	32	14,7
Çalışmıyor	185	85,3
Toplam	217	100,0
Savaşta Herhangi Bir Yakını Kaybetme Durumu		
Evet	147	67,7
Hayır	70	32,3
Toplam	217	100,0
Barınma Yeri		
Geçici barınma merkezi içinde	248	68,2
Geçici barınma merkezi dışında	69	31,8
Toplam	217	100,0
Yardım alma durumu		
Aynı	12	5,5
Nakdi	48	22,1
Her ikisi	99	45,6
Almıyor	58	26,7
Toplam	217	100,0
Şehirde yaşayan akrabasının varlığı		
Evet	146	67,3
Hayır	71	32,7
Toplam	217	100

3.2.Geçici Koruma Statüsündeki Suriyeli Kadınların Belirsizliğe Tahammülsüzlük Düzeylerinin İncelenmesi

Bu bölümde ölçek maddelerine ilişkin ortalama ve standart sapma değerler ile Suriyeli kadınların belirsizliğe tahammülsüzlükleri yaş, eğitim durumu, medeni durum, çalışma durumu ve şehirde yaşayan akrabaların bulunması gibi sosyo-demografik değişkenlere göre incelenmiştir.

Tablo 2. Geçici Koruma Statüsündeki Suriyeli Kadınların Belirsizliğe Tahammülsüzlük Ölçeği Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Ölçek Maddeleri	X	SD
1.Beklenmedik olaylar canımı çok sıkıyor.	3,24	1,50
2.Bir durumda ihtiyacım olan tüm bilgilere sahip değilsem sınırlarım bozulur.	3,37	1,15
3.İnsan sürprizlerden kaçınmak için daima ileriye bakmalıdır.	3,64	1,21
4.En iyi planlamayı yapsam bile beklenmedik küçük bir olay her şeyi mahvedebilir.	3,15	1,35
5.Geleceğin bana neler getireceğini her zaman bilmek isterim.	3,58	1,27
6.Bir duruma hazırlıksız yakalanmaya katlanamam.	3,11	1,22
7.Her şeyi önceden ayrıntılı bir şekilde organize edebilmeliyim.	3,58	1,20
8.Belirsizlik beni hayatı dolu dolu yaşamaktan alıkoyar.	3,31	1,27
9.Harekete geçme zamanı geldiğinde, belirsizlik elimi kolumu bağlar.	3,19	1,35
10.Belirsizlik yaşadığımda pekiyi çalışmam.	3,31	1,32
11.En küçük şüphe bile hareket etmemi engeller.	2,89	1,25
12.Tüm belirsiz durumlardan uzak durmak zorundayım.	3,47	1,27
TOPLAM	39,84	15,36
ORTALAMA	3,32	1,28

Tablo 2’den de anlaşılabilir olduğu gibi kadınların belirsizliğe tahammülsüzlüklerinin ortalama değerini biraz üstünde olduğu ($\bar{x}=3,32 \pm 1,28$); tahammülsüzlüklerinin en çok “İnsan sürprizlerden kaçınmak için daima ileriye bakmalıdır” ($\bar{x}=3,64$), “Geleceğin bana neler getireceğini her zaman bilmek isterim” ($\bar{x}=3,58$), “Her şeyi önceden ayrıntılı bir şekilde organize edebilmeliyim” ($\bar{x}=3,58$), “Tüm belirsiz durumlardan uzak durmak zorundayım” ($\bar{x}=3,47$), “Bir durumda ihtiyacım olan tüm bilgilere sahip değilsem sınırlarım bozulur” ($\bar{x}=3,37$) maddelerine yönelik olduğu; toleransın en yüksek olduğu maddenin ise “En küçük şüphe bile hareket etmemi engeller” ($\bar{x}=2,89$) olduğu belirlenmiştir.

Tablo 3. Yaş Değişkenine Göre Geçici Koruma Statüsü Altındaki Suriyeli Kadınların Belirsizliğe Tahammülsüzlük Ölçeğine İlişkin T-Testi Sonuçları

Yaş	N	$\bar{X}$	SS	Sd	t	P
≤24	125	40,66	7,52	215	1,105	0,270
≥25	92	39,43	8,71			

Araştırma kapsamına dahil edilen katılımcıların yaş değişkenine göre belirsizliğe tahammülsüzlük düzeyleri değerlendirildiğinde; 24 ve daha küçük yaşta olan kadınların belirsizliğe tahammülsüzlük düzeylerinin 25 ve daha büyük yaşta olan kadınların belirsizliğe tahammülsüzlük düzeylerinden yüksek olduğu ($\bar{x}=40,66$, $\bar{x}=39,43$); t testi sonuçları değerlendirildiğinde yaş ile belirsizliğe tahammülsüzlük düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığı saptanmıştır ($p>0,05$) (Tablo 3).

Demirbaş ve Bekaroğlu (2013), yetişkinlere oranla çocuklar ve ergenlerin çok daha fazla stres etmenlerine maruz kaldığı ve stresin yetişkinlere göre çocukları ve gençleri daha çok etkilediği belirtilmiştir. Suriye iç savaşı sonrası meydana gelen zorunlu göç sonucu kişilerin evlerini kaybettiği, akrabalarından komşularından ayrıldığı, eğitimlerinin kesintiye uğradığı, alışık oldukları yaşamdan farklı koşullarla ve yeni bir dil ile karşılaştığı, kültürel uyum zorluğu yaşadığı düşünüldüğünde tüm bunların birer stres faktörü olduğu, göç edilen yerde belirsizliklere yol açtığı ve bu belirsizliklerin de en çok 24 ve daha küçük yaşta olan kadınları etkilediği söylenebilir.

Tablo 4. Eğitim Durumu Değişkenine Göre Geçici Koruma Statüsü Altındaki Suriyeli Kadınların Belirsizliğe Tahammülsüzlük Ölçeğine İlişkin ANOVA Sonuçları

Eğitim durumu	N	$\bar{X}$	SS	F	P	Anlamli Fark
İlkokul	39	38,92	8,21	2,740	0,044*	2-3 3-4
Lise	137	40,99	7,77			
Üniversite	32	37,16	8,40			
Hiçbiri	9	43,11	8,02			

*p<0,05

Tablo 4.'ten de anlaşılacağı gibi, araştırma kapsamına alınan katılımcıların belirsizliğe tahammülsüzlük düzeyleri üzerinde eğitim durumu değişkeninin önemli bir etkiye sahip olduğu belirlenmiştir (p<0,05). Bulgular; lise ve üniversite düzeyindekiler ile üniversite ve okur-yazar olmayanların ortalama puanları arasındaki farklılığın değişime yol açtığını göstermektedir.

Eğitim düzeyi yüksek olan kişilerin belirsizlik toleransının yüksek olmasında yaşanan kültüre sosyal yönden uyum sağlama, toplumla bütünleşme ve dil öğrenmede zorluk çekmeme gibi faktörler örnek gösterilebilir. Bu faktörlerle eğitim düzeyi arasındaki ilişkiyi saptayan çeşitli çalışmalar mevcuttur. Saygın ve Hasta (2018), eğitimi göçmen bireylerin kültürleşme sürecini kolaylaştıran ve onların hâkim kültüre uyumlarına katkı sağlayan, uyumlarını artıran en önemli faktörlerden biri olarak kabul etmektedirler. Lee ve Green (2010) eğitim düzeyi yüksek Amerika'ya göç etmiş Güneydoğu Asya'da yaşayan bir halk olan Hmongların, eğitim düzeyi düşük olan Hmonglara oranla daha fazla bütünleşme yaşadıklarını saptamışlardır. Trebbe (2007) ise Almanya'ya göç eden Türklerin uyum düzeyine ilişkin yaptığı çalışmada ilk göç eden Türklerin düşük düzeyde bütünleştiğini bulmuş bunun nedenini ilk nesil göç eden Türklerin eğitim düzeylerinin düşük ve dil konuşabilme kabiliyetlerinin yetersiz olmasına bağlamıştır.

Tablo 5. Medeni Durum Değişkenine Göre Geçici Koruma Statüsü Altındaki Suriyeli Kadınların Belirsizliğe Tahammülsüzlük Ölçeğine İlişkin ANOVA Sonuçları

Medeni durum	N	$\bar{X}$	SS	F	P	Anlamli Fark
Evli	98	39,38	8,64	7,844	0,001***	1-2 2-3
Bekâr	81	42,59	7,15			
Diğer	38	36,84	6,77			

***p<0,001

Araştırma kapsamına alınan katılımcıların belirsizliğe tahammülsüzlük düzeylerinin medeni durum değişkenine göre p<0,001 düzeyinde farklılaştığı; bekâr kadınların belirsizliğe tahammülsüzlük düzeylerinin evli ve eşini kaybetmiş olan kadınlara göre daha yüksek olduğu saptanmıştır (Tablo 5).

Evli olan kadınların belirsizlik toleransının bekâr kadınlarla kıyaslandığında yüksek olmasında, bir arada yaşamış olmanın verdiği birliktelik duygusuyla güçlü hissetme, sorunların üstesinden gelebilme ve varsa çocuk sahibi olmanın yüklemiş olduğu sorumluluk olarak sıralanabilir. Yıldırımalp ve İyem (2017)'in yapmış oldukları araştırma bulguları bu görüşü destekler niteliktedir. Çalışmada Suriyeli kadınların özellikle çocukları için yaşama tutunmak, Türkiye'de kalmak, vatandaş olmak, toplumla kaynaşmak ve samimi arkadaşlıklar kurmak gibi konularda kararlı ve azimli olduklarını bulmuşlardır.

Tablo 6. Çalışma Durumuna Göre Geçici Koruma Statüsü Altındaki Suriyeli Kadınların Belirsizliğe Tahammülsüzlük Ölçeğine İlişkin T-Testi Sonuçları

Çalışma durumu	N	$\bar{X}$	SS	Sd	t	P
Çalışıyor	32	37,47	8,606	214	2,017	0,045*
Çalışmıyor	185	40,55	7,879			

*p<0,05

Araştırma kapsamına alınan geçici koruma statüsündeki Suriyeli kadınların belirsizliğe tahammülsüzlük düzeyleri üzerinde çalışma durumunun etkili olduğu, çalışmayan kadınların belirsizliğe tahammülsüzlük düzeylerinin çalışan kadınların belirsizliğe tahammülsüzlük düzeylerinden yüksek olduğu ($\bar{x}$ =40,55, $\bar{x}$ =37,47); t testi sonuçları değerlendirildiğinde çalışma durumu ile belirsizliğe tahammülsüzlük düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunduğu saptanmıştır (p<0,05) (Tablo 6).

Fielden (2008), çalışma kavramının ekonomik yönüne vurgu yapmış ve göçmen bireylerin iş sahibi olmasının, ailesinin ve kendisinin geçimini sağlamada aynı zamanda yaşamakta olduğu ülkenin standartları ile uyumlu hayatın ekonomik maliyetini karşılamada önemli olduğuna dikkat çekmiştir. Çalışma kavramının ekonomik yönünün yanında sosyolojik, psikolojik, siyasi ve hukuki yönlerinin de olduğu göz önünde bulundurulduğunda çok yönlü bir kavram olduğu bilinmektedir. Ekonomik anlamda çıktıda elde etmek, kazanç sağlamak için yapılırken, psikolojik olarak tatmin kaynağı, hukuki anlamda sözleşme biçimi, sosyolojik anlamda bir ilişki türü içine girmek, siyasi anlamda ise herhangi bir tabakanın içinde yer alınmasına neden olmaktadır. Çalışan bireyler, içinde yaşadıkları toplum ile daha derinlemesine ve daha sıkı bağlar kurabilmektedir. Kadınlar, çalışma kavramını kendi kişisel hikâyelerinde önemli görmektedirler. Kadınlara göre ücretli bir işte çalışıyor olmanın anlamı özgüven sahibi olmayı ve kendi ayakları üzerinde durabilme şansını doğurmaktadır. Diğer bir ifadeyle, varlığını göstermenin ve toplumsal yaşamdaki görünmezliklerinin önüne geçebilmenin farklı bir biçimidir (Özbey, 2017). Söz konusu ifadeyi destekler nitelikte Aycan ve Berry (1996) de göçmen bireylerin çalışma hayatında yer almalarının, çalıştıkları işten tatmin olma düzeylerinin sosyal ve kültürel uyum sürecini kolaylaştırma açısından önemli olduğuna dikkat çekmiş ve Kanada'da yaşamakta olan Türklerle ilgili bu konuda çalışma yürütmüştür. Bir işi olan veya çalışan bireylerin yaşadıkları topluma sosyal ve psikolojik uyumlarının olumlu yönde olduğunu saptamış iken; işi olmayan, çalıştıkları işlerden memnun olmayan ve tatmin sağlamayan göçmenlerin ise psikolojik uyumlarının olumsuz yönde olduğunu saptamıştır.

Tablo 7. Şehirde Yaşayan Akrabaların Olması Durumuna Göre Geçici Koruma Statüsü Altındaki Suriyeli Kadınların Belirsizliğe Tahammülsüzlük Ölçeğine İlişkin T-Testi Sonuçları

Şehirde yaşayan akraba	N	$\bar{X}$	SS	Sd	t	P
Evet	146	41,13	8,05	215	2,639	0,005**
Hayır	71	38,09	7,69			

**p<0,01

Şehirde yaşayan akrabaların varlığı açısından bulgular incelendiğinde, katılımcıların bu ölçeğe ilişkin belirsizliğe tahammülsüzlük düzeyleri üzerinde şehirde yaşayan akrabaların varlığının etkili olduğu ($p<0,01$), şehirde yaşayan akrabaları olan kadınların belirsizlik toleranslarının, şehirde yaşayan akrabası olmayan kadınlara göre daha düşük olduğu saptanmıştır ($\bar{x}=41,13$, $\bar{x}=38,09$) (Tablo 7).

Fueller, Lightfoot ve Silpa (1985) göç edenlerin, başlıca bilgi kaynağını göç edilecek yerdeki arkadaş veya akrabaların oluşturduğunu belirtmiştir. Parnwell (2005), şehirde yaşayan tanıdıkları veya akrabaları olan göçmenlerin göç edilecek olan yerin belirlenmesi konusundaki etkisine dikkat çekmektedir. Parnwell'e göre, şehirdeki yakınlar, kendisinden sonra göç edecek tanıdık göçmenlere başta barınma olmak üzere iş bulma, finansal destek ve sosyal adaptasyon sağlama gibi çeşitli konularla ilgili önemli kolaylıklar sağlamaktadırlar. Boyer ve Hatton (1997) da şehirde tanıdık ve akrabaları olan göçmenlerin göçün fiziki maliyetini, (göçmenlere barınacak mekân sağlama, yiyecek içecek ihtiyacını karşılama örnek gösterilebilir) katkıda bulunan finansal destek ile iş bulma maliyetini azalttığını ifade etmiştir. Benzer şekilde Brown (1970) Amerika Birleşik Devletleri'nde, Girard (1970) Fransa'da, göçmenlerin sonradan gelen tanıdık ve akrabalarına çeşitli konularda yardımcı olduğuna vurgu yapmışlardır (Erdoğan, 1989). Yapılmış olan çalışmalarda tanıdıkları veya akrabaları olan göçmenlerin, şehre yerleşip uyum sağlama ve sosyo-ekonomik destek görme gibi konularda, araştırma kapsamında elde edilen bulguların aksine kolaylıklar yaşadığı görülmektedir. Araştırma kapsamında olan geçici koruma sağlanan şehirde yaşayan Suriyelilerin yalnızca kendi yaşamlarını idame ettirecek ölçüde ekonomik yeterliliğe sahip olmaları, iş bulma imkânlarının kısıtlı olması, barındıkları mekânların kötü koşullara sahip olması, kalabalık şekilde yaşamaları ve sosyal destek mekanizmalarının yeterli olmaması gibi sıralanan faktörlerden dolayı şehirde yaşayan akrabaları olan kadınların belirsizliğe tahammülsüzlüğünün şehirde yaşayan akrabaları olmayan kadınların belirsizliğe tahammülsüzlüğünden yüksek olmasında belirleyici olduğu ifade edilebilir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Geçici koruma statüsündeki Suriyeli kadınların belirsizliğe tahammülsüzlük düzeyleri yaş, eğitim durumu, medeni durum ve şehirde yaşayan akrabaların varlığı değişkenleri açısından incelenmiş; eğitim durumu ($p<0,05$), medeni durum ($p<0,001$), çalışma durumu ($p<0,05$), şehirde yaşayan akrabaların varlığı ($p<0,01$) değişkenlerinin Suriyeli kadınların belirsizliğe tahammülsüzlük düzeylerini etkilediğine yaş değişkeninin ise anlamlı bir farklılığa yol açmadığına ulaşılmıştır.

Suriyeli kadınların belirsizlik yaşadığı belirlenen konularda yardım alabilmelerinde ve bu sorunların çözülebilmesinde sosyal hizmet disiplinine önemli roller düşmektedir. Sosyal hizmet dezavantajlı, risk altındaki ve kriz durumunu yaşayan bireyler ile çalışmaktadır. Geçici koruma statüsü altındaki Suriyeli

kadınlar savaş durumunu tecrübe etmiş olmaları, zorunlu göçe maruz kalmaları, kadın olmaları, çeşitli kaynaklara ulaşmada yoksunluk yaşamaları gibi nedenlerden dolayı sosyal hizmet disiplininin çalışma alanına girmektedirler. Bu noktada sosyal hizmetin sorunlara yol açan belirsizlikleri önleyici, azaltıcı, çözümleyici, yok edici; yaşam standartlarını yükseltici, sosyal işlevselliği artırıcı müdahalelerini içeren uygulamalarından faydalanılması, Suriyeli kadınların içinde buldukları belirsizliklerden kurtulmalarında ve belirsizlikler karşısında tahammül düzeyinin artırılmasında oldukça önemlidir.

Sosyal hizmet disiplininin belirtmiş olan uygulamaları doğrultusunda öncelikle sosyal hizmet uzmanları geçici koruma sağlanan Suriyeli kadınlara ilişkin çalışmalarını mikro, mezo ve makro boyutta planlamalıdır. Sosyal hizmet uzmanının mikro boyuttaki müdahalesi geçici koruma sağlanan Suriyeli kadınlara beceriler kazandırılarak kendi işini kendisinin görebilmesine veya işlevsel hale gelmesine; mezo boyuttaki müdahalesi sorunların birliktelik yoluyla çözülmesini diğer bir deyişle aile veya grup içerisindeki bireylerle birlikte çözülmesine; makro boyuttaki müdahalesi ise Suriyeli kadınların toplumsal alanda yaşadıkları sorunları belirleyerek bunlarla ilgili sosyal politikalar oluşturulmasına katkı sağlayacaktır. Planlı şekilde yürütülen çalışmalar Suriyeli kadınların uyum sağlamalarına, yaşadıkları yere entegre olabilmelerine, sorunların üstesinden gelebilmelerine fayda sağlayacaktır.

Sosyal hizmet uzmanı ikinci olarak geçici koruma sağlanan Suriyeliler ile ilgili yasal mevzuat hakkında bilgi sahibi olmalı, çalışmalarını bu mevzuata dayanarak gerçekleştirmeli ve onların sahip oldukları hakları korumak noktasında mücadele etmelidir. Sosyal hizmet uzmanının Suriyeli kadınların tabii olduğu yasal mevzuatı bilmesi, onlara sahip oldukları hakların neler olduğu konusunda bilgi vermesinde, doğru yönlendirmelerde bulunmasında ve onları eğitici faaliyetlere katılma konusunda desteklemesinde yol gösterici olacaktır. Dolayısıyla sosyal hizmet uzmanının kendini gerekli bilgi ile donatması, doğru bir uygulama için önem arz etmektedir. Böylelikle müracaatçısının yaşadığı krize karşı hem kendini güçlü hissedecek hem de müracaatçısını güçlendirecektir. Ancak tüm bu sayılanların gerçekleştirilmesi hususunda iletişim kavramı öne çıkmaktadır. Sosyal hizmet uzmanının Suriyeli kadınların konuştuğu dili biliyor olması ya da bu konuda gerekli desteği alıyor olmalıdır. Aynı dili konuşuyor olmak hem uzmanın müracaatçısını anlama ve yorumlamasındaki hem de müracaatçının uzmanı anlama ve yorumlamasındaki hataları ortadan kaldırarak sağlıklı bir iletişimi sağlayacaktır. Dil bilmemeden dolayı uzmanın müracaatçısını bilgilendirememesi veya yanlış bilgilendirmesi önemli problemlerden biridir.

Geçici koruma sağlanan Suriyeli kadınların topluma uyum sağlayabilmeleri ve sorunlarının üstesinden gelebilmeleri için yaşadıkları toplumun dilini bilmeleri, eğitim hayatında yer almaları oldukça önemlidir. Bu konuyla ilgili sivil toplum kuruluşlarının ve yerelde yapılan çalışmaların var olduğu bilinmektedir. Ancak bu çalışmaların uzun vadeye dayanan sürekliliği olmadığı ve plansız olmalarından dolayı etkili sonuç alınamamaktadır. Bu noktada sosyal hizmet uzmanları sivil toplum kuruluşları, yerel yönetimler ve ilgili bakanlıklarla birlikte iletişim halinde olmalı çalışmaların planlı yürütülmesi hususunda bilgi verici ve eğitici rollerini yerine getirmelidir. Dil öğrenme ve eğitim alanında, sürekliliği olan ve planlı şekilde yürütülen çalışmaların daha birçok alanda geçici koruma sağlanan Suriyeli kadınların uyumunu kolaylaştıracağı söylenebilir. Bu alanlardan biri de çalışma hayatıdır.

Suriyeli kadınların önemli çoğunluğunun çalışma hayatında yer almadığı bilinmektedir. Çalışma hayatında yer alan kadınların ise gündelik işlerde, merdiven altı işletmelerde, kötü koşullarda, uzun mesai saatlerinde, güvencesiz işlerde ve emeklerinin karşılığını alamadıkları ya da gecikmeli olarak aldıkları işlerde çalıştıkları belirlenmiştir. Çalışma yaşamında yer almayan kadınların ise ihtiyaçlarının büyük çoğunluğunun Kızılay, Mazlum-Der, Şanlıurfa Platformu, Hayata Destek Derneği, Uluslararası sivil toplum kuruluşları ve yerel yönetimler tarafından karşılandığı bilinmektedir. Fakat yapılan yardımlar ihtiyacın çok az bir kısmını karşılamakta ve devamlılığı bulunmamaktadır. Sosyal hizmet uzmanları yine bu konuda yardımların devamlılığı ve planlaması için mikro ve makro düzeyde müdahale planı hazırlamalıdır. Sivil toplum kuruluşlarına kaynakların planlı ve verimli şekilde kullanılması konusunda, yerel yönetimlere ise yeni kaynaklar yaratılması hususunda danışmanlık vermelidir. İhtiyaç sahibi olan Suriyeli kadınlara yaşamlarını sürdürmek için danışmanlık hizmeti vermeli, onları kaynaklarla buluşturmalı ve güçlendirmelidir. Güçlendirici uygulamalarda sosyal hizmet uzmanı feminist temelli bakış açısını göz önünde bulundurmalıdır. Feminist bakış açısının sağlamış olduğu farkındalık sayesinde kadın ile erkeğin birbirlerinden ayrılan taraflarını ve gereksinimlerini doğru bir şekilde anlayabilir ve bu doğrultuda gerekli müdahaleyi gerçekleştirebilir.

Sosyal yardımların yanı sıra psikolojik destek de üzerinde durulan konulardan biri olmalıdır. Bu noktada sosyal hizmet uzmanlarının güçlendirici rolü ve kültürel yetkinliği de oldukça önemlidir. Sosyal hizmet uzmanı güçlendirici rolü ve kültürel yetkinliği ile dezavantajlı ve incinebilir grupta olan geçici koruma statüsü altındaki Suriyeli kadınlara koruyucu, önleyici, geliştirici ve iyileştirici destek sağlayabilir

aynı zamanda onları sosyal, duygusal ve psikolojik açıdan güçlendirebilir. Bu şekilde karşılaştıkları sorunları aşma, belirsizlikleri azaltma, daha işlevsel hale gelme, toplumla bütünleşme ve nihayetinde yaşadıkları çevreyle olumlu yönde uyum sağlama konularında kendilerini güçlü hissetmelerini sağlayabilir. Suriyeli kadınların içinde yaşadıkları çevre ile uyumlu olmalarını sağlamak için sosyal hizmet uzmanları ekolojik sistem yaklaşımına uygulamalarında yer vermelidir. Sosyal hizmet uzmanının ekolojik sistem yaklaşımına uygulamalarında yer vermesi Suriyeli kadınların yaşadıkları toplum ile arasındaki ilişkileri güçlendirerek yaşadıkları topluma uyum sağlamaları ve sorunların üstesinden gelmeleri konusunda kolaylık sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Aycan, Z., ve Berry, J. W. (1996). Impact of employment-related experiences on immigrants' psychological well-being and adaptation to Canada. *Canadian Journal of Behavioural Science/Revue canadienne des sciences du comportement*, 28(3): 240.
- Beter, Ö. (2006). Sınırlar Ötesi Umutlar: Mülteci Çocuklar. Sabev Yayınları: Ankara.
- Boyer, G. R., ve Hatton, T. J. (1997). Migration and labour market integration in late nineteenth-century England and Wales. *Economic History Review*, 697-734.
- Buz, S. (2002). Türkiye'deki Sığınmacıların Üçüncü Bir Ülkeye Gidiş İçin Bekleme Sürecinde Karşılaştıkları Sorunlar. Danışman: Ümit Onat.
- Carleton, R. N., Norton, M. P. J., ve Asmundson, G. J. (2007). Fearing the unknown: A short version of the Intolerance of Uncertainty Scale. *Journal of anxiety disorders*, 21(1): 105-117.
- Crigger, N. J. (1996). Testing an uncertainty model for women with multiple sclerosis. *Advances in Nursing Science*, 18(3): 37-47.
- Demirbaş, H., ve Bekaroğlu, E. (2013). Evden Uzakta Olmak: Sığınmacıların/Mültecilerin Psikolojik Sorunları Ve Alınacak Önlemler. *Kriz dergisi*, 21(1): 11-24.
- Erdoğan, Z. (1989). Türkiye'de Kırdan Kente Göçün Sosyal Temelleri. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(2): 97-108.
- Fielden, A. (2008). *Local integration: an under-reported solution to protracted refugee situations*. UNHCR, Policy Development and Evaluation Service.
- Fuller, T. D., Lightfoot, P., ve Kamnuansilpa, P. (1985). Rural-urban mobility in Thailand: A decision-making approach. *Demography*, 22(4): 565-579.
- Furnham, A., ve Marks, J. (2013). Tolerance of ambiguity: A review of the recent literature. *Psychology*, 4(09): 717-728.
- Furnham, A., ve Marks, J. (2013). Tolerance of ambiguity: A review of the recent literature. *Psychology*, 4(09): 717-728.
- Furnham, A., ve Ribchester, T. (1995). Tolerance of ambiguity: A review of the concept, its measurement and applications. *Current psychology*, 14(3): 179-199.
- Göç Terimleri Sözlüğü* (2009). Uluslararası Göç Örgütü Yayınları, (18).
- Herman, J. L., Stevens, M. J., Bird, A., Mendenhall, M., ve Oddou, G. (2010). The tolerance for ambiguity scale: Towards a more refined measure for international management research. *International Journal of Intercultural Relations*, 34(1): 58-65.
- Kaya, İ., ve Eren, E. Y. (2015). Türkiye'deki Suriyelilerin Hukuki Durumu: Arada Kalanların Hakları Ve Yükümlülükleri. SETA.
- Keren, G., ve Gerritsen, L. E. (1999). On the robustness and possible accounts of ambiguity aversion. *Acta Psychologica*, 103(1-2): 149-172.
- Lee, J. K., ve Green, K. (2010). Acculturation processes of Hmong in eastern Wisconsin. *Hmong Studies Journal*, 11(1): 1-21.
- Li, Q. Huang, Z. Christianson, K. (2017). Ambiguity Tolerance And Advertising Effectiveness. *Research Notes / Annals of Tourism Research* 63: 203-222
- Özbey, K. (2017). Göç, Çalışma Hayatı Ve Toplumsal Cinsiyet: Karşılaştırmalı Perspektiften Hopa'da Yerli ve Kayıt Dışı Kadın İşgücü. *Karadeniz Araştırmaları*, (56), 105-121.
- Parnwell, M. J. (2005). Transnational Migration And Development: A Conceptual Overview. *Asian And Pacific Migration Journal*, 14(1-2), 11-34.
- Sarıçam, H., Erguvan, F. M., Akın, A., ve Akça, M. Ş. (2014). Belirsizliğe Tahammülsüzlük Ölçeği (BTÖ-12) Türkçe Formu: Geçerlik Ve Güvenirlilik Çalışması. *Route Educational & Social Science Journal*, 1(3): 148-157.
- Saygın, S., ve Hasta, D. (2018). Göç, Kültürleşme Ve Uyum. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 10(3): 302-323.
- Stanley Budner, N. Y. (1962). Intolerance Of Ambiguity As A Personality Variable 1. *Journal Of Personality*, 30(1): 29-50.77
- Trebbe, J. (2007). Types Of İntegration, Acculturation Strategies And Media Use Of Young Turks İn Germany. *Communications*, 32(2), 171-191.
- Türkiye Cumhuriyeti Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (TGI), (2019). Göç İstatistikleri. Erişim Adresi: [http://www.goc.gov.tr/icerik3/gecici-koruma_363_378_4713]. Erişim Tarihi: 28/03/2019.
- Yıldırım, S., & İyem, C. (2017). Suriyeli Sığınmacıların Toplumsal Kabul ve Uyum Sürecine İlişkin Bir Araştırma. *Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi*, (2), 107-126.